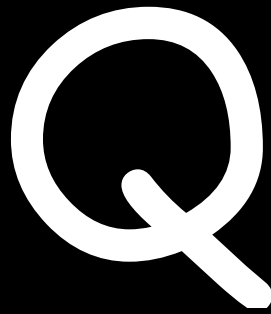

Politicologie

samenvatting

quickprinter
Koningstraat 13
2000 Antwerpen
www.quickprinter.be

Online samenvattingen kopen via

www.quickprintershop.be

Like us on Facebook!

www.facebook.com/quickprintershop

SAMENVATTING POLITICOLOGIE

Prof. dr. P. Popelier & Prof. dr. W.
Vandenbruwaene

op basis van cursus 'Grondslagen en hulpmiddelen –
Inleiding tot de Politicologie'
1^e Bachelor Rechten Universiteit Antwerpen

Inhoudsopgave

1. Wat is politiek?	6
Wat is macht?	9
Hoe wordt macht uitgeoefend?	9
Wie oefent macht uit?	10
2. Wat is politicologie?	10
3. Politiek op snijlijn met recht	12
1. Overzicht van ideologieën	13
<i>Wat is een ideologie?</i>	13
<i>Overzicht van ideologische stromingen</i>	13
2. Partijen en ideologie	17
A. <i>Het ideologisch profiel van politieke partijen</i>	17
B. <i>Ordering van politieke partijen van links naar rechts</i>	18
3. Breuklijnen	19
A. <i>Algemeen</i>	19
B. <i>Toepassing op België</i>	21
4. <i>Politiek op snijlijn met recht</i>	23
1. Politieke participatie	23
A. <i>Vormen van politieke participatie</i>	23
De participatieladder van Arnstein	24
De Nederlandse participatieladder	25
4 participatievormen van Verba en Nie	25
Conventionele en niet-conventionele actiemiddelen	26
B. <i>Wie neemt deel aan politiek leven?</i>	26
C. <i>Politieke socialisatie</i>	27
2. sociale bewegingen en belangengroepen	28
3. Sociaal kapitaal en politieke stabiliteit	31
4. Politiek op snijlijn met het recht	31
1. Het ontstaan van politieke partijen	32
A. <i>Ontstaansvoorwaarden</i>	32
B. <i>Ontstaanstheorieën</i>	33
Institutionele theorie	33
Breuklijnentheorie	33
C. <i>Toepassing op België</i>	33
2. Functies en disfuncties van partijen	34
A. <i>Functies rond vorming vd volkswil</i>	34
B. <i>Functies m.b.t. verkiezingen</i>	35
C. <i>Functies rond vorming staatswil</i>	35
D. <i>Disfuncties</i>	36
E. <i>Toepassing op België</i>	36
3. Typologie van partijen	37
A. <i>Historische typologie</i>	37
B. <i>Typologie op basis van inhoud</i>	37
C. <i>Typologie op basis van strategie</i>	37
D. <i>Typologie op basis van organisatie</i>	38

<i>E. Toepassing op België</i>	38
5. Soorten partijssystemen	38
<i>Toepassing op België</i>	39
5. Politiek op de snijlijn met het recht	39
1. Wat is democratie?	41
<i>Oorsprong</i>	41
<i>Term</i>	41
Regeringsvormen volgens Aristoteles	41
<i>Inhoud</i>	41
A. Van het volk	41
B. Door het volk	42
C. Voor het volk	43
2. De liberale parlementaire democratie	44
<i>A. Kenmerken</i>	44
<i>B. Toepassing op België</i>	45
3. Het vertegenwoordigingsprincipe	46
<i>A. 3 vormen van vertegenwoordiging: wie kan het volk vertegenwoordigen?</i>	46
<i>B. Hoe gebeurt vertegenwoordiging?</i>	47
<i>C. Dimensies van representativiteit</i>	47
4. Politiek op snijlijn met recht	48
1. Het electoraat	50
<i>A. Wie krijgt er stemrecht?</i>	50
<i>B. Modaliteiten</i>	50
Registratieplicht	51
Opkomstplicht	51
2. De selectie van kandidaten	51
Open procedure	51
open procedure ⇔ gesloten procedure	52
Variaties	52
3. Verkiezingstechnieken: hoe er gestemd kan worden	52
<i>A. Meerderheidssystemen</i>	53
Uninomiaal systeem	53
Plurinomiaal systeem	53
Omschrijving van de kieskringen	54
<i>B. Evenredigheidssysteem</i>	54
Berekeningsstelsel: delerreeks of quota	54
Wettelijke kiesdrempel	55
<i>C. Gemengd systeem</i>	55
<i>D. Evaluatie</i>	55
Representatief?	55
Transparant en rechtvaardig?	56
Stabiliteit bevorderend?	56
Verantwoordelijk?	56
<i>Conclusie:</i>	56
<i>E. Kiessysteem in België</i>	57
4. Stemgedrag	58
<i>A. Theorieën over stemgedrag</i>	58

B. <i>Het stemgedrag van de Belgische kiezer</i>	59
5. Politiek op snijlijn met recht	60
1. Regeringsvormen	61
A. <i>Democratische en autoritaire systemen</i>	61
B. <i>Parlementaire en presidentiële regimes</i>	62
2. Het parlement	63
A. <i>Tweekamerstelsels of bicameralisme</i>	63
Mogelijke doelen of functies tweede kamer	63
B. <i>Functies parlement</i>	64
3. De Regering	65
A. <i>De vorming van regeringen</i>	65
B. <i>Werking van regeringen</i>	66
Samenstelling van en rolverdeling binnen regering	66
Ondersteuning van de minister	67
4. De rechter en het Grondwettelijk Hof	68
A. <i>Rechterlijke macht</i>	68
B. <i>Grondwettelijke toetsing</i>	69
Het Grondwettelijk Hof	69
Samenstelling Grondwettelijk Hof	70
Werking Grondwettelijk Hof: hoeder van consensusdemocratie – deliberatieve rol	70
5. Politiek op snijlijn met het recht	70
1. Beleid	71
A. <i>Cyclus van beleidsvoering</i>	71
B. <i>Agendavorming</i>	73
Wie?	73
Hoe?	73
C. <i>Beleidsvoorbereiding</i>	74
D. <i>Besluitvorming</i>	75
E. <i>Beleidsuitvoering</i>	76
F. <i>Beleidsevaluatie</i>	76
2. Bestuur	77
A. <i>De publieke sector</i>	77
Bureaucratie: staatsgericht	77
New Public Management (NPM): marktgericht (sturing door staat samen met private sector)	77
3. Politiek op snijlijn met recht	78
1. Staatsvormen	79
A. <i>Opdeling van staatsvormen volgens klassieke doctrine</i>	79
B. <i>Indeling in staatsvormen: dynamische benadering</i>	80
2. Argumenten en succesfactoren	81
A. <i>Argumenten voor de keuze van een staatsvorm</i>	81
B. <i>Factoren voor stabiliteit of instabiliteit van federale systemen</i>	82
C. <i>Factoren die secessie (= separatisme) beïnvloeden</i>	82
3. Toepassing op België	82
A. <i>Factoren van instabiliteit in Belgisch federalisme</i>	83
B. <i>Waarheen gaat België?</i>	83
4. Politiek op snijlijn met recht	84

1. Europese Unie	85
A. <i>Evolutie</i>	85
Uitbreiding	86
Verdieping	86
Nationalistische tegenreactie	87
B. <i>Multilevel governance en problemen van democratische legitimiteit</i>	88
Multi-level governance	88
Problemen van democratische legitimiteit	89
5. Politiek op snijlijn met het recht	90

H1: Politiek en politicologie

Politicologie = de studie van de politiek

1. Wat is politiek?

het ordenen en besturen van een territoriaal afgebakende samenleving d.m.v. machtsuitoefening rekening houdende met macht van maatschappelijk middenveld (*civil society*)

Het ordenen en besturen van een territoriaal afgebakende **samenleving** dmv machtsuitoefening

mens = sociaal wezen \Rightarrow leven in groep

samenleven \Rightarrow wedijver en conflicten. Hoe oplossen? Geweld of vreedzame regelingen (keuze hiertussen impliceert politiek)

onderscheid: zij die macht uitoefenen \leftrightarrow macht ondergaan

men zal zich onderwerpen aan macht indien

- men de macht **gelegitimeerd** vindt: vrije systemen streven hier naar = vrijwillig onderwerpen indien men vindt dat:
 - 1) regels hun vrijheid en veiligheid bevorderen
 - 2) als zij controle hebben op machtsuitoefening (vb; verkiezingen)
- uit angst (dictatuur)

MAAR: machthebbers zijn afhankelijk van de steun van de bevolking (in democratisch regime)

\Rightarrow individuen en groepen oefenen invloed uit op machthebbers

\Rightarrow hoe?

- 1) gebruik van **democratische rechten**: recht v vrije meningsuiting, recht op vereniging en vergadering
- 2) **drukkingsgroepen en lobbyisten** \Rightarrow besluitvorming beïnvloeden
- 3) overheidsinstanties \Rightarrow **relevante sectoren en belanghebbenden consulteren**

politiek in samenlevingsverbanden die niet territoriaal georganiseerd zijn \Rightarrow impact op effectiviteit overheidsbeleid

= naleving v beleid en regelgeving hangt af van medewerking van **semi-autonome velden**

= sociale verbanden die functioneren volgens eigen regels en conventies en vrij gesloten zijn voor externe factoren

Het ordenen en besturen van een **territoriaal afgebakende** samenleving dmv machtsuitoefening

politiek ook in samenlevingsverbanden die niet territoriaal georganiseerd zijn.

staatsvorming is cruciaal \Rightarrow territorialisering van politiek

Staatsvorming

- centralisering van macht
- ontwikkeling idee van soevereiniteit
- centrale instellingen ⇒ samenleving ordenen in gehele grondgebied
= bestuur, financiën, rechtspraak

oorspr.: vorst = hoogste machtshebber (soverein), maar macht nog beperkt door pausen & bisschoppen

burgers: geld (beden) ⇒ inspraak

later: absolute vorst ⇒ alle macht

= gelegitimeerd door God: vorst = vertegenwoordiger van God op aarde

einde 18^e eeuw: **Verlichting** ⇒ burgerij komt hier tegen in verzet

Engeland = model: parlement ⇒ burgers handhaven zich tav monarchie

Franse Revolutie ⇒ geboorte natie-staat

Principes natie-staat

- 1) macht gaat uit van natie
= abstract idee van 'volk': bevolking vh land als ondeelbare eenheid, homogene collectiviteit ⇒ geen individuele belangen => **publiek belang**
- 2) machtsuitoefening ⇒ gerechtvaardigd door verwijzing naar rede
wet = uitdrukking van rede
- 3) macht beperkt door de grondwet
- 4) het parlement = de belangrijkste instelling
⇒ vertegenwoordigt natie & legt nationale wil vast
- 5) regering ⇒ verantwoordng verschuldigd aan parlement

machtsstaat -----> rechtsstaat (= heerschappij gebonden aan fundamentele regels die de vrijheid v burgers beschermen)

Andere mogelijkheden:

- centralistische en autoritaire regimes
- Verenigde Staten
 - 1) volk = bron van alle macht
 - 2) vrijheidsgedachte: ook volkswil wordt hierdoor beperkt
 - vrije en gelijke deelname van elke burger aan de macht
 - bescherming van burgers tegen overheidswillekeur

Globalisering ⇒ grenzen (natie)staten / samenlevingen vervagen ⇒ resultaat: twee tegengestelde bewegingen:

globalisering ----- decentralisatie